

Nationaal Programma RES Regionale Energie Strategie

Lokaal eigendom en Energiegemeenschappen Raadsinformatieavond Sint Michielsgestel

22 mei 2025

Ivo Thonon, senior adviseur bij Energie van Utrecht, namens
Els Holsappel

Thematrekker Lokaal Eigendom / Energiegemeenschappen/Energierichtvaardigheid NP RES

Even voorstellen

- Ivo Thonon
 - Energie van Utrecht, de koepel van 28 energiecoöperaties in de provincie Utrecht
- Nationaal Programma Regionale Energiestrategie
 - Belangenbehartiger bij Provinciale Staten Utrecht
 - Betrokken bij beleid in:
 - Provincie Utrecht
 - Gemeente Rhenen
 - Gemeente Stichtse Vecht

Alles wordt aangedreven door hernieuwbare energie

Op dit moment werken we in de RES'en vooral aan zon- en windprojecten als duurzame opwek van energie. Ook water (aquathermie, waterkracht) en bodemwarmte (geothermie) zijn duurzame energiebronnen waar we energie mee opwekken. Wat voor energiebronnen we mogelijk in de toekomst ook kunnen gebruiken, het uitgangspunt in De wereld van B is dat de energie die we gebruiken uit hernieuwbare bronnen komt. Dat wil zeggen dat we alleen energiebronnen gebruiken die niet uitgeput raken en onze aarde en leefomgeving niet beschadigen of vervuilen.

Ons energiesysteem is verbonden met de leefomgeving

Vroeger kwam energie uit kolen- en gascentrales op industrieterreinen die we niet direct zagen. Zonneparken en windmolens zijn veel meer zichtbaar in het landschap. Duurzame energie integreert met de lokale leefomgeving. Daarbij onderzoeken we samen hoe we verschillende functies en opgaven zoals woningbouw en landbouw handig kunnen combineren.

Energie is toegankelijk voor iedereen

De zon en de wind leveren elke dag energie. We moeten er alleen voor zorgen dat we er toegang toe hebben. Misschien gaan we in de toekomst niet meer betalen voor de levering van energie, maar voor de toegang tot die energie.

Principes van de Wereld van B

De infrastructuur is gedistribueerd

Doordat duurzame, decentrale energie overal aanwezig is, gebeurt alles óveral. Het energienet is niet langer als een brede snelweg die via provinciale en gemeentelijke wegen naar de wijk en je huis leidt, maar oogt eerder als een netwerk van heel veel kleine en grote wegen met vertakkingen die op punten samenkomen.

Er is lokaal eigenaarschap en samenwerking

De energievoorziening gaat van centraal naar lokaal. Vraag en aanbod worden zoveel mogelijk bij elkaar gebracht. Om ervoor te zorgen dat er voor iedereen betaalbare toegang is tot energie, is lokale samenwerking en lokaal eigenaarschap een must. Er is niet langer één centrale leverancier nodig, maar je werkt lokaal samen om energie te laten stromen en tijdelijk op te slaan voor later gebruik.

Er is lokale balans

Zon en wind leveren lokaal steeds meer energie. Maar de zon schijnt soms fel of juist niet. Ook waait het niet altijd. Toch hebben wij 24/7 stroom nodig. Het is dan zaak om naar balans te zoeken. Dat doen we lokaal, direct bij de bron. Alles in het lokale netwerk draagt bij aan die balans.

Tekst lokaal eigendom Klimaatakkoord 2019

“Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen *gelijkwaardig* samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie.

Dit vertaalt zich in *evenwichtige eigendomsverdeling* in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven).

Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen.

Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal ruimte om hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen van af te wijken.”

Wat is lokaal eigendom?

Projecten in lokaal eigendom kennen vaak een hogere maatschappelijke acceptatie: als toegankelijker en eerlijker ervaren

(dit wil niet zeggen dat er daarmee geen weerstand is)

- Economisch eigendom
- Zeggenschap over
 - inrichting en
 - verdeling opbrengsten
- Iedereen kan meedoen door lid van de coöperatie te worden

Lokaal eigendom is eigenlijk de sociale en democratische kant van de energietransitie:

de zeggenschap gaat van grote (vaak buitenlandse) bedrijven naar lokale partijen, en de opbrengsten daarmee ook.

Definitie lokaal eigendom

- Lokaal eigendom = het eigendom van lokale partijen
 - Lokaal = partijen gevestigd in de lokale omgeving van het project
 - Eigendom = het juridische (maar liefst ook economische) eigendom
 - Kan collectief, maar ook individueel

Conform Monitor Financiële Participatie Hernieuwbare Energie op Land

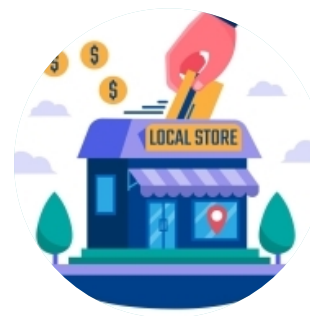
Definitie lokaal eigendom

Bewonerscollectieven
zoals
energietoöperaties

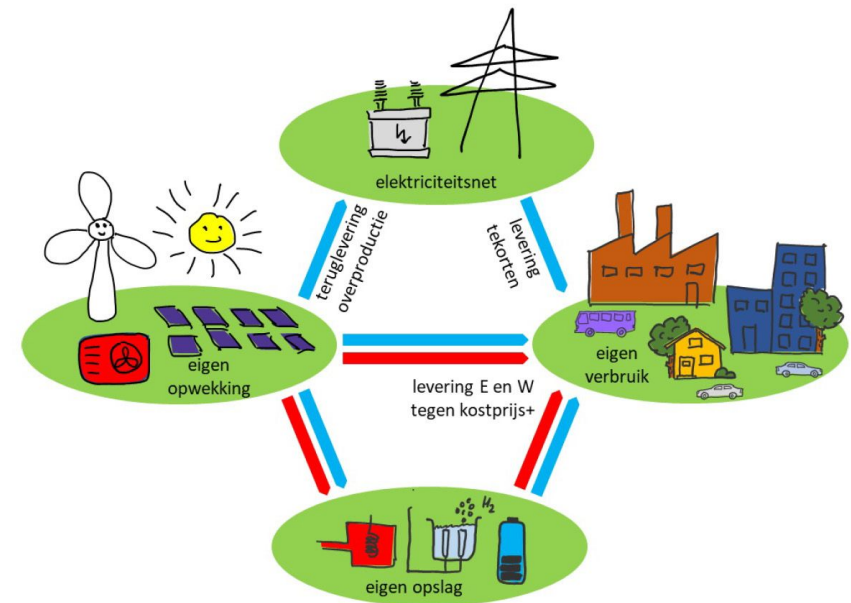
Overheid (gemeenten,
waterschappen,
provincie, BOM)

Lokale bedrijven

(Uit: Monitor Financiële Participatie Hernieuwbare Energie op Land)

Van lokaal eigendom naar energiegemeenschappen

Energiegemeenschap:

“Een juridische entiteit die ten behoeve van haar **leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt** verricht en

als hoofddoel heeft het bieden van **milieuvoordelen of economische of sociale voordelen** aan haar leden, vennoten of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en
niet is gericht op het maken van winst”

Energiewet

Energiegemeenschap legt in haar statuten vast:

- Open vrijwillige deelname
- Het recht om de energiegemeenschap te verlaten
- Feitelijke zeggenschap bij de leden (natuurlijke personen, kleine bedrijven en/of lokale overheid)

Een energiegemeenschap **met die opwekinstallaties ontwikkeld, *kan*** in statuten vastleggen dat:

- De feitelijke zeggenschap bij leden ligt die nabij de opwekinstallatie gevestigd zijn

Energie delen

- Iedereen met eigen opwekinstallatie of lid van energiegemeenschap
- Beide bij dezelfde energieleverancier en die energie delen aanbiedt (in de praktijk is dit om | nieuwe energie, een coöperatieve energieleverancier)

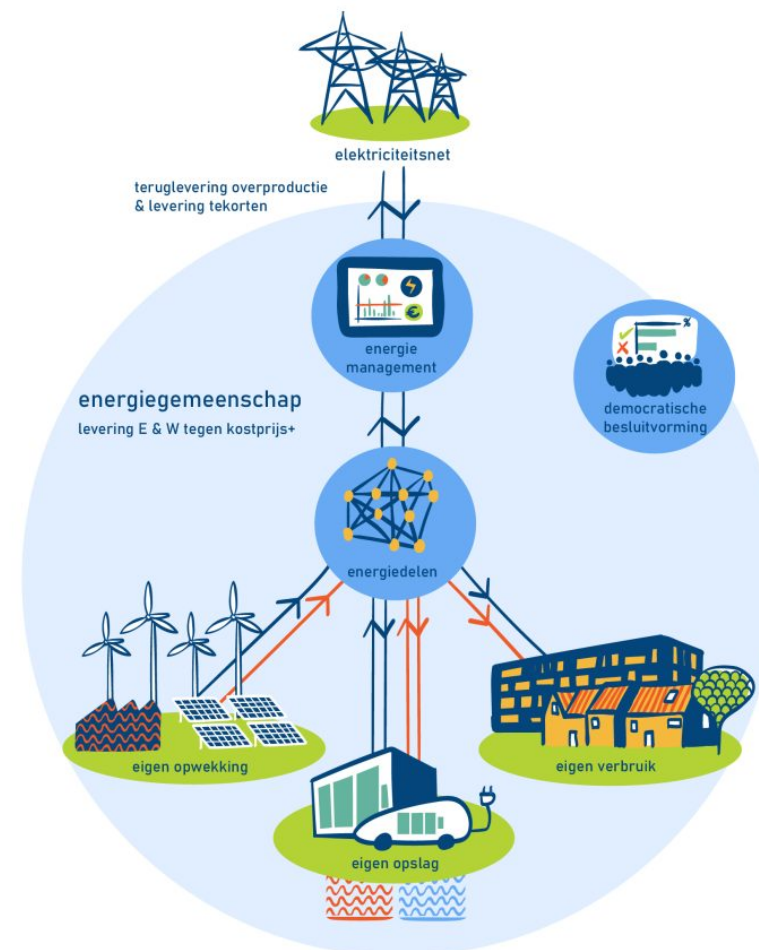

Pilots Energie Samen: locale energie tegen een eerlijke, stabiele prijs

Energie delen door
energiegemeenschappen

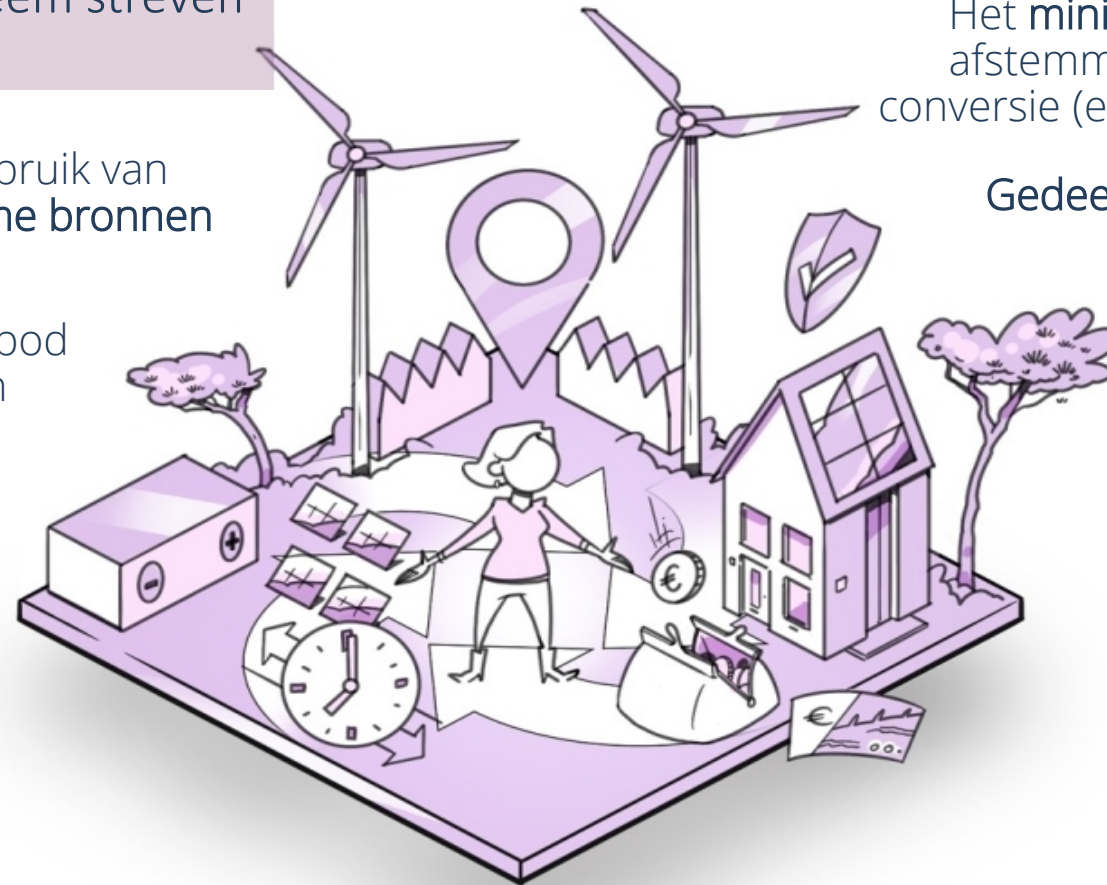
Op weg naar een duurzaam en rechtvaardig energiesysteem

Mensen die vanuit lokaal perspectief (B) werken aan het energiesysteem streven naar:

Maximaal gebruik van lokale duurzame bronnen

Gelijktijdig vraag en aanbod bij elkaar te brengen

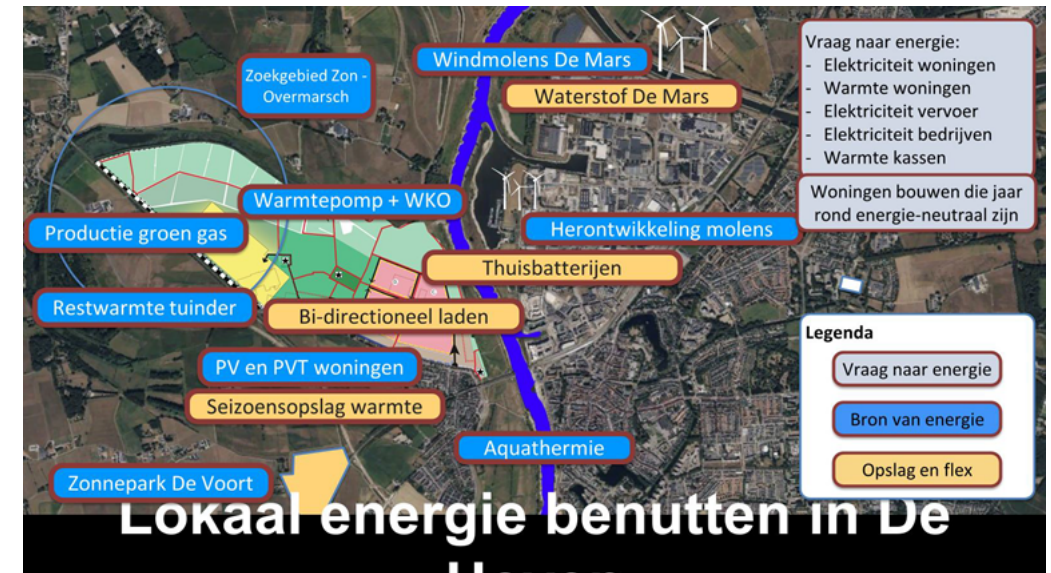

Het minimaliseren van transport door afstemmen opwek, opslag, gebruik en conversie (en daardoor minder netcongestie)

Gedeelde opwek en opslag

Het doel: zoveel mogelijk lokale energie gebruiken en zo min mogelijk afhankelijk zijn van de wereldmarkt, zodat de prijzen eerlijk, stabiel en democratisch vastgesteld zijn.

Voorbeelden lokaal energiesysteem

Energiegemeenschap

Energiegemeenschap:

Inwoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en/of overheden **in een gebied** die samen energie opwekken, opslaan, delen en/of leveren

Beweging naar gebiedsgericht

- Vraag en aanbod bij elkaar brengen
- Sturen op gelijktijdigheid

De energietransitie en de RES'en worden meer gebiedsgericht

Belang lokaal eigendom neemt toe

Opwek / Klimaatakkoord

- Grootschalige opwek zon en wind
- Streven naar 50% lokaal eigendom

Lokale zeggenschap over (deel) opbrengsten

Geïntegreerd energiesysteem / Energiewet

- Sturen op gelijktijdigheid
- Energiedelen / energiegemeenschappen

Lokale zeggenschap over energieprijzen

Wie is aan zet in de energietransitie?

De markt?

De overheid?

De lokale (energie)gemeenschap(pen)?

Jullie als raad bepalen:

- De rol die je als overheid inneemt:
 - Alleen voorwaardenstellend?
 - Lid van de coöperatie?
 - Een aandeel en mee-investeren, maar dan ook deel van de opbrengsten?
- De macht van de marktpartijen versus energiegemeenschappen
- De randvoorwaarden voor participatie

Vragen of sparren?

Els Holsappel

- Thematrekker Lokaal Eigendom / Energiegemeenschappen/ Energierichtvaardigheid
- e.holsappel@npres.nl
- 06 11 30 33 05

Nationaal Programma **RES** Regionale Energie Strategie

www.regionale-energiestrategie.nl

Artikel 2.4 Voorwaarden energiegemeenschap

1. Een energiegemeenschap neemt in haar statuten, of, in geval van een personenvennootschap, in een overeenkomst, ten minste op dat:
 - a. de participatie in de energiegemeenschap open en vrijwillig is;
 - b. de leden, vennoten, of aandeelhouders het recht hebben de energie-gemeenschap te verlaten; en
 - c. de feitelijke zeggenschap over de energiegemeenschap is gelegen bij leden, vennoten of aandeelhouders die natuurlijk personen, micro-ondernemingen, kleine ondernemingen of lokale autoriteiten zijn.
2. Een energiegemeenschap die hernieuwbare energieprojecten ontwikkelt, **kan**:
 - a. in aanvulling op het eerste lid, in de statuten of de overeenkomst opnemen dat de leden, vennoten of aandeelhouders van de energiegemeenschap *enke*/natuurlijk personen, lokale autoriteiten of micro-ondernemingen, kleine ondernemingen of middelgrote ondernemingen zijn; en
 - b. in afwijking van het eerste lid, onderdeel c, de feitelijke zeggenschap over de energiegemeenschap bij die leden, vennoten of aandeelhouders van de rechtspersoon leggen, die in de nabije omgeving van de hernieuwbare-energieprojecten zijn gevestigd.
3. Nadere regels over de wijze waarop een energiegemeenschap de zeggenschap inricht via algemene maatregel van bestuur

Mensen die vanuit lokaal perspectief (B) werken aan het energiesysteem streven naar:

Maximaal gebruik van lokale duurzame bronnen

Gelijktijdig vraag en aanbod bij elkaar te brengen

Dat is echter niet vanzelfsprekend vanwege huidige kaders (A):

Het minimaliseren van transport door afstemmen opwek, opslag, gebruik en conversie

Gedeelde opwek en opslag

Transport is onbeperkt beschikbaar

Gericht op de individuele aansluiting

Geoptimaliseerd voor grootschalig centraal opgewekte energie

Gelijktijdigheid speelt voor de eindgebruiker geen rol

Balanceren op verschillende schaalniveaus

